RNI No. MAHBIL/2009/35530
Reg. No. MH/MR/South-341/2011-13

महाराष्ट्र शासन राजपत्र

असाधारण भाग चार

वर्ष ५, अंक १७(२)] बुधवार, ऑगस्ट २१, २०१३/श्रावण ३०, शके १९३५ [पृष्ठे ११, किंमत रुपये १५.००

असाधारण क्रमांक ३४

प्राधिकृत प्रकाशन

महाराष्ट्र विधानमंडळाचे अधिनियम व राज्यपालांनी प्रख्यापित केलेले अध्यादेश व केलेले विनियम.

अनुक्रमणिका

सन २०१३ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक २०.— महाराष्ट्र राज्यात कृषि, पशु व मत्स्य विज्ञान, आरोग्य विज्ञान, उच्च, तंत्र व व्यवसाय शिक्षण यांमधील अनधिकृत संस्था स्थापन करण्यास आणि अनधिकृत अभ्यास पाठ्यक्रम सुरू करण्यास मनाई करण्याकरिता व तत्संबंधित किंवा तदानुषंगिक बाबींकरिता तरतूद करण्यासाठी अधिनियम. पृष्ठे १-११

दिनांक २० ऑगस्ट २०१३ रोजी मा. राज्यपालांनी संमती दिलेला महाराष्ट्र विधानमंडळाचा पुढील अधिनियम माहितीसाठी, याद्वारे, प्रसिद्ध करण्यात येत आहे.

ह. बा. पटेल,
सचिव,
महाराष्ट्र शासन,
विधी व न्याय विभाग.

सन २०१३ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक २०.

(मा. राज्यपालांची संमती मिळाल्यानंतर "**महाराष्ट्र शासन राजपत्रात**" दिनांक २१ ऑगस्ट २०१३ रोजी प्रथम प्रसिद्ध केलेला अधिनियम.)

महाराष्ट्र राज्यात कृषि, पशु व मत्स्य विज्ञान, आरोग्य विज्ञान, उच्च, तंत्र व व्यवसाय शिक्षण यांमधील अनधिकृत संस्था स्थापन करण्यास आणि अनधिकृत अभ्यास पाठ्यक्रम सुरू करण्यास मनाई करण्याकरिता व तत्संबंधित किंवा तदानुषंगिक बाबींकरिता तरतूद करण्यासाठी अधिनियम.

ज्याअर्थी, महाराष्ट्र राज्यात कृषि, पशु व मत्स्य विज्ञान, आरोग्य विज्ञान, उच्च, तंत्र व व्यवसाय शिक्षण यांमधील अनधिकृत संस्था स्थापन करणाऱ्या आणि अनधिकृत अभ्यास पाठ्यक्रम सुरू

करणाऱ्या किंवा चालवणाऱ्या व्यक्तींना प्रभावीपणे मनाई करण्यासाठी आणि त्यांच्यावर कारवाई करण्यासाठी आणि तत्संबंधित किंवा तदानुषंगिक बाबींसाठी तरतूद करणे इष्ट होते ;

आणि ज्याअर्थी, राज्य विधानमंडळाच्या दोन्ही सभागृहांचे अधिवेशन चालू नव्हते ;

आणि ज्याअर्थी, उपरोक्त प्रयोजनांसाठी, कायदा करण्याकरिता महाराष्ट्राच्या राज्यपालांनी तात्काळ कार्यवाही करणे जीमुळे आवश्यक व्हावे अशी परिस्थिती अस्तित्वात असल्याबद्दल त्यांची खात्री पटली होती, आणि, म्हणून, त्यांनी दिनांक ११ जुलै २०१३ रोजी, महाराष्ट्र कृषि, पशु व मत्स्य विज्ञान, आरोग्य विज्ञान, उच्च, तंत्र व व्यवसाय शिक्षण यांमधील अनधिकृत संस्था व अनधिकृत अभ्यास पाठ्यक्रम (प्रतिबंध) अध्यादेश, २०१३ हा, प्रख्यापित केला होता ; २०१३ चा महा. अध्या. १३.

आणि ज्याअर्थी, उक्त अध्यादेशाचे राज्य विधानमंडळाच्या अधिनियमात रुपांतर करणे इष्ट आहे ; त्याअर्थी, भारतीय गणराज्याच्या चौसष्टाव्या वर्षी, याद्वारे, पुढील अधिनियम करण्यात येत आहे :—

प्रकरण एक

प्रारंभिक

संक्षिप्त नाव व प्रारंभ. १. (१) या अधिनियमास, महाराष्ट्र कृषि, पशु व मत्स्य विज्ञान, आरोग्य विज्ञान, उच्च, तंत्र व व्यवसाय शिक्षण यांमधील अनधिकृत संस्था व अनधिकृत अभ्यास पाठ्यक्रम (प्रतिबंध) अधिनियम, २०१३, असे म्हणावे.

(२) तो, दिनांक ११ जुलै २०१३ रोजी अंमलात आला असल्याचे मानण्यात येईल.

व्याख्या. २. या अधिनियमात, संदर्भानुसार दुसरा अर्थ अपेक्षित नसेल तर,—

(क) " कृषि शिक्षण " याचा अर्थ, महाराष्ट्र कृषि विद्यापीठ अधिनियम, १९८३ याच्या कलम २ च्या खंड (ब) च्या अर्थांतर्गत ' कृषि ' याच्याशी संबंधित असणारे शिक्षण असा आहे आणि त्यामध्ये, शासनाने कृषि शिक्षणामधील अध्ययनक्रम किंवा अभ्यास पाठ्यक्रम म्हणून घोषित केलेल्या अन्य अध्ययनक्रम किंवा अभ्यास पाठ्यक्रम यांचा समावेश होईल ; १९८३ चा महा. ४१.

(ख) " कृषि शिक्षण संस्था " याचा अर्थ, कृषि शिक्षणामधील अध्ययनक्रम किंवा अभ्यास पाठ्यक्रम प्रस्तुत करणारी संस्था, असा आहे परंतु, त्यामध्ये, त्या त्या वेळी अंमलात असलेल्या कोणत्याही कायद्याद्वारे किंवा तद्न्वये स्थापन झालेल्या कोणत्याही विद्यापीठाचा समावेश होणार नाही ;

(ग) " पशु व मत्स्य विज्ञान शिक्षण " याचा अर्थ, महाराष्ट्र पशु आणि मत्स्यव्यवसाय विज्ञान विद्यापीठ अधिनियम, १९९८ याच्या कलम २ च्या खंड (१७) च्या अर्थांतर्गत पशु व मत्स्य विज्ञान यामधील अध्ययनक्रम किंवा अभ्यास पाठ्यक्रम, असा आहे आणि त्यामध्ये, शासनाने पशु व मत्स्य विज्ञान शिक्षणामधील अध्ययनक्रम किंवा अभ्यास पाठ्यक्रम म्हणून घोषित केलेल्या अन्य अध्ययनक्रम किंवा अभ्यास पाठ्यक्रम यांचा समावेश होईल ; १९९८ चा महा. १७.

(घ) " पशु व मत्स्य विज्ञान शिक्षण संस्था " याचा अर्थ, पशु व मत्स्य विज्ञान शिक्षण यामधील अध्ययनक्रम किंवा अभ्यास पाठ्यक्रम प्रस्तुत करणारी संस्था, असा आहे परंतु, त्यामध्ये, त्या त्या वेळी अंमलात असलेल्या कोणत्याही कायद्याद्वारे किंवा तद्न्वये स्थापन झालेल्या कोणत्याही विद्यापीठाचा समावेश होणार नाही ;

(ङ) " अपील प्राधिकारी " याचा अर्थ, कलम ७ अन्वये नियुक्त केलेला अपील प्राधिकारी असा आहे ;

(च) " समुचित प्राधिकरण " याचा अर्थ,—

१९४७ चा ४८. (एक) भारतीय शुश्रूषा परिषद अधिनियम, १९४७,

१९४८ चा १६. (दोन) दंतवैद्यक अधिनियम, १९४८,

१९५६ चा १०२. (तीन) भारतीय वैद्यक परिषद अधिनियम, १९५६,

१९७० चा ४८. (चार) भारतीय वैद्यक केंद्रीय परिषद अधिनियम, १९७०,

१९८५ चा ५०. (पाच) इंदिरा गांधी राष्ट्रीय मुक्त विद्यापीठ अधिनियम, १९८५,

१९८७ चा ५२. (सहा) अखिल भारतीय तंत्रशिक्षण परिषद अधिनियम, १९८७,

१९९३ चा ७३. (सात) राष्ट्रीय अध्यापक शिक्षण परिषद अधिनियम, १९९३,

१९८३ चा महा. ४१. (आठ) महाराष्ट्र कृषि विद्यापीठ अधिनियम, १९८३ अन्वये घटित केलेले कृषि विद्यापीठ,

१९८९ चा महा. २०. (नऊ) यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ अधिनियम, १९८९,

१९९४ चा महा. ३५. (दहा) महाराष्ट्र विद्यापीठ अधिनियम, १९९४ अन्वये घटित केलेले विद्यापीठ,

१९९७ चा महा. ३८. (अकरा) महाराष्ट्र राज्य तंत्र शिक्षण मंडळ अधिनियम, १९९७,

१९९८ चा महा. १७. (बारा) महाराष्ट्र पशु आणि मत्स्यव्यवसाय विज्ञान विद्यापीठ अधिनियम, १९९८, किंवा

१९९९ चा महा. १०. (तेरा) महाराष्ट्र आरोग्य विज्ञान विद्यापीठ अधिनियम, १९९८,

यांद्वारे किंवा तद्न्वये स्थापन केलेले कोणतेही प्राधिकरण, असा आहे आणि तसेच, त्यामध्ये, भारत सरकारच्या कामगार मंत्रालयाने स्थापन केलेली राष्ट्रीय व्यवसाय प्रशिक्षण परिषद, आणि शासनाने स्थापन केलेले महाराष्ट्र राज्य व्यवसाय शिक्षण मंडळ आणि कोणत्याही अध्ययनक्रमाच्या किंवा अभ्यास पाठ्यक्रमाच्या बाबतीत शासनाकडून समुचित प्राधिकारी म्हणून अधिसूचित करण्यात येईल असा इतर कोणताही अधिकारी किंवा प्राधिकारी यांचा समावेश होईल ;

१९९९ चा महा. १०. (छ) " प्रमाणपत्र पाठ्यक्रम " याचा, आरोग्य विज्ञान यामधील अध्ययनक्रमाच्या किंवा अभ्यास पाठ्यक्रमाच्या संबंधातील अर्थ, महाराष्ट्र आरोग्य विज्ञान विद्यापीठ अधिनियम, १९९८ याअन्वये स्थापन केलेल्या महाराष्ट्र आरोग्य विज्ञान विद्यापीठाने रचना केलेला अध्ययनक्रम किंवा स्वयंरचित अभ्यास पाठ्यक्रम असा आहे ; आणि एखाद्या शिक्षण संस्थेच्या अन्य कोणत्याही अध्ययनक्रमाच्या किंवा अभ्यास पाठ्यक्रमाच्या संबंधातील अर्थ, एका वर्षापेक्षा कमी मुदतीचा अध्ययनक्रम किंवा पाठ्यक्रम, असा आहे ;

(ज) " सक्षम प्राधिकारी " याचा अर्थ, कलम ५ अन्वये नियुक्त करण्यात आलेला सक्षम प्राधिकारी, असा आहे ;

(झ) " शिक्षण संस्था " याचा अर्थ, कृषि, पशु व मत्स्य विज्ञान, आरोग्य विज्ञान, उच्च शिक्षण, औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था व औद्योगिक प्रशिक्षण केंद्र, तंत्र शिक्षण किंवा यथास्थिति, व्यवसाय शिक्षण यामधील अध्ययनक्रम किंवा अभ्यास पाठ्यक्रम चालवणारी संस्था, असा आहे ;

(ञ) " शासन " याचा अर्थ, महाराष्ट्र शासन, असा आहे ;

(ट) " आरोग्य विज्ञान " याचा अर्थ, महाराष्ट्र आरोग्य विज्ञान विद्यापीठ अधिनियम, १९९८ याच्या कलम २ च्या खंड (१७) च्या अर्थांतर्गत आरोग्य विज्ञान यामधील अध्ययनक्रम किंवा अभ्यास पाठ्यक्रम किंवा संशोधन असा आहे आणि त्यामध्ये, शासनाने आरोग्य विज्ञानातील अध्ययनक्रम किंवा अभ्यास पाठ्यक्रम म्हणून घोषित केलेल्या अन्य अध्ययनक्रम किंवा अभ्यास पाठ्यक्रम यांचा समावेश होईल ; १९९९ चा महा. १०.

(ठ) " आरोग्य विज्ञान शिक्षण संस्था " याचा अर्थ, आरोग्य विज्ञानामधील अध्ययनक्रम किंवा अभ्यास पाठ्यक्रम प्रस्तुत करणारी संस्था, असा आहे परंतु, त्यामध्ये, त्या त्या वेळी अंमलात असलेल्या कोणत्याही कायद्याद्वारे किंवा तदन्वये स्थापन झालेल्या कोणत्याही विद्यापीठाचा समावेश होणार नाही ;

(ड) " उच्च शिक्षण " याचा अर्थ, कला, वाणिज्य, विज्ञान, कायदा आणि व्यवस्थापन यांसारख्या उच्च शिक्षणामधील अध्ययनक्रम, अभ्यास पाठ्यक्रम किंवा संशोधन व प्रशिक्षण, असा आहे आणि त्यामध्ये, शासनाने उच्च शिक्षणामधील अध्ययनक्रम, अभ्यास पाठ्यक्रम किंवा ज्ञानक्षेत्रे म्हणून घोषित केलेल्या अन्य अध्ययनक्रम, अभ्यास पाठ्यक्रम किंवा यथास्थिती, ज्ञानक्षेत्रे यांचा समावेश होईल ;

(ढ) "उच्च शिक्षण संस्था" याचा अर्थ, उच्च शिक्षणामधील अध्ययनक्रम किंवा अभ्यास पाठ्यक्रम प्रस्तुत करणारी संस्था, असा आहे परंतु, त्यामध्ये, त्या त्या वेळी अंमलात असलेल्या कोणत्याही कायद्याद्वारे किंवा तदन्वये स्थापन झालेल्या कोणत्याही विद्यापीठाचा समावेश होणार नाही ;

(ण) " औद्योगिक प्रशिक्षण " याचा अर्थ, ज्याद्वारे विविध उद्योगांमधील क्षेत्रीय गरजेनुसार कार्यबल निर्माण करील असे प्रशिक्षण, असा आहे ;

(त) " औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था व औद्योगिक प्रशिक्षण केंद्र " याचा अर्थ, ज्यामध्ये औद्योगिक प्रशिक्षण दिले जाते आणि ज्यांना राष्ट्रीय व्यवसाय प्रशिक्षण परिषद, भारत सरकार, कामगार मंत्रालय यांनी मान्यता दिलेली आहे, अशा संस्था किंवा केंद्रे असा आहे ;

(थ) " विहित " याचा अर्थ, या अधिनियमाखाली केलेल्या नियमांन्वये विहित केलेले, असा आहे ;

(द) " तंत्र शिक्षण " याचा अर्थ, अभियांत्रिकी, तंत्रज्ञान, वास्तुशास्त्र, नगररचना, औषधनिर्माणशास्त्र आणि उपयोजित कला व हस्तव्यवसाय यांसारख्या शिक्षणामधील अध्ययनक्रम किंवा अभ्यास पाठ्यक्रम व संशोधन आणि प्रशिक्षण, असा आहे आणि त्यामध्ये, भारत सरकारने तंत्र शिक्षणामधील अध्ययनक्रम किंवा अभ्यास पाठ्यक्रम म्हणून घोषित केलेल्या अन्य अध्ययनक्रम किंवा अभ्यास पाठ्यक्रम यांचा समावेश होईल ;

(ध) " तंत्र शिक्षण संस्था " याचा अर्थ, तंत्रशिक्षणामधील अध्ययनक्रम किंवा अभ्यास पाठ्यक्रम प्रस्तुत करणारी संस्था, असा आहे परंतु, त्यामध्ये, त्या त्या वेळी अंमलात असलेल्या कोणत्याही कायद्याद्वारे किंवा तदन्वये स्थापन झालेल्या कोणत्याही विद्यापीठाचा समावेश होणार नाही ;

(न) " अनधिकृत पाठ्यक्रम " याचा अर्थ, समुचित प्राधिकरणाने मान्यता न दिलेले अध्ययनक्रम किंवा अभ्यास पाठ्यक्रम, असा आहे ;

(प) " अनधिकृत संस्था " याचा अर्थ, समुचित प्राधिकरणाच्या मान्यतेशिवाय चालविण्यात येणारी शिक्षण संस्था, असा आहे ;

(फ) " व्यवसाय शिक्षण " याचा अर्थ, रोजगार किंवा स्वयं-रोजगार निर्मितीसाठी ज्याद्वारे अभियांत्रिकी, निम-आरोग्य विज्ञान, वाणिज्य, कृषि, मत्स्यव्यवसाय, दुग्धव्यवसाय व पशुवैद्यक या क्षेत्रांमधील ज्ञान दिले जाते व कौशल्य विकसित केले जाते असे अध्ययनक्रम किंवा अभ्यास पाठ्यक्रम, असा आहे आणि त्यामध्ये, शासनाने व्यावसायिक शिक्षणामधील अध्ययनक्रम किंवा अभ्यास पाठ्यक्रम म्हणून घोषित केलेल्या अन्य अध्ययनक्रम किंवा अभ्यास पाठ्यक्रम यांचा समावेश होईल ;

(ब) " व्यवसाय शिक्षण संस्था " याचा अर्थ, व्यवसाय शिक्षणामधील अध्ययनक्रम किंवा अभ्यास पाठ्यक्रम प्रस्तुत करणारी संस्था, असा आहे परंतु, त्यामध्ये, त्या त्या वेळी अंमलात असलेल्या कोणत्याही कायद्याद्वारे किंवा तद्न्वये स्थापन झालेल्या कोणत्याही विद्यापीठाचा समावेश होणार नाही.

प्रकरण दोन

अनधिकृत संस्था स्थापन करण्यास आणि अनधिकृत पाठ्यक्रम सुरू करण्यास मनाई

अनधिकृत संस्था स्थापन करण्यास आणि अनधिकृत पाठ्यक्रम सुरू करण्यास मनाई.

३. (१) कोणतीही व्यक्ती, समुचित प्राधिकरणाच्या पूर्वमान्यतेशिवाय, शिक्षण संस्था स्थापन करणार नाही किंवा स्थापन करण्याची व्यवस्था करणार नाही किंवा चालविणार नाही.

(२) कोणतीही व्यक्ती किंवा शिक्षण संस्था, समुचित प्राधिकरणाच्या पूर्वमान्यतेशिवाय, कृषि, पशु व मत्स्य विज्ञान, आरोग्य विज्ञान, उच्च शिक्षण, तंत्र शिक्षण किंवा व्यवसाय शिक्षण यांमधील अध्ययनक्रम किंवा अभ्यास पाठ्यक्रम सुरू करणार नाही किंवा सुरू करण्याची व्यवस्था करणार नाही किंवा चालविणार नाही.

१९८९ चा महा. २०.

(३) यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ अधिनियम, १९८९ अन्वये घटित केलेल्या यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठाची मान्यता असलेली कोणतीही शिक्षण संस्था वगळता, कोणतीही व्यक्ती किंवा शिक्षण संस्था, महाराष्ट्र शासनाशी अगोदरच विचारविनिमय केल्याशिवाय, महाराष्ट्र राज्यात त्यांचे अध्ययनक्रम किंवा अभ्यास पाठ्यक्रम किंवा कोणतेही अभ्यास केंद्र चालविणार नाही.

विवक्षित जाहिरातींना मनाई.

४. कोणतीही व्यक्ती किंवा कोणतीही शिक्षण संस्था, अशा शिक्षण संस्थेस किंवा अशा शिक्षण संस्थेमध्ये चालविण्यात येणाऱ्या अध्ययनक्रमास किंवा अभ्यास पाठ्यक्रमास समुचित प्राधिकरणाची मान्यता मिळालेली नाही हे तिला माहीत असताना किंवा त्याची तिला जाणीव असताना, तशी मान्यता मिळाली आहे अशी दुसऱ्या व्यक्तीची समजूत व्हावी या उद्देशाने त्या शिक्षण संस्थेत किंवा केंद्रात चालविण्यात येणाऱ्या अध्ययनक्रमाशी किंवा अभ्यास पाठ्यक्रमाशी संबंधित कोणतीही जाहिरात प्रसिद्ध किंवा प्रदर्शित करणार नाही किंवा ती प्रसिद्ध किंवा प्रदर्शित करण्यास कारणीभूत ठरणार नाही, किंवा ती प्रसिद्ध किंवा प्रदर्शित करण्याची व्यवस्था करणार नाही किंवा त्यात भाग घेणार नाही.

प्रकरण तीन

प्राधिकारी

सक्षम प्राधिकारी. ५. शासनास, राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे, या अधिनियमाच्या प्रयोजनांसाठी उप संचालकाच्या दर्जापेक्षा कमी दर्जा नसलेले पद धारण करणाऱ्या अधिकाऱ्याची सक्षम प्राधिकारी म्हणून नियुक्ती करता येईल आणि विभिन्न शिक्षण संस्थांसाठी आणि विभिन्न अध्ययनक्रमांसाठी किंवा अभ्यास पाठ्यक्रमांसाठी विभिन्न अधिकाऱ्यांची नियुक्ती करता येईल.

सक्षम प्राधिकाऱ्यांचे अधिकार व कर्तव्ये. ६. (१) सक्षम प्राधिकाऱ्यासमोर दाखल केलेल्या कोणत्याही तक्रारीच्या आधारे किंवा अन्यथा, कलम ३ च्या पोट-कलम (१) किंवा (२) च्या तरतुदींचे उल्लंघन करून, कोणतीही शिक्षण संस्था स्थापन केली आहे किंवा कोणताही अध्ययनक्रम किंवा अभ्यास पाठ्यक्रम सुरू केला आहे किंवा चालविला जात आहे याबाबत त्याची खात्री पटल्यास, त्याला ताबडतोब अशी शिक्षण संस्था किंवा अध्ययनक्रम किंवा अभ्यास पाठ्यक्रम बंद करण्याचा, आदेशाद्वारे निदेश देता येईल :

परंतु, अशाप्रकारे आदेश देण्यापूर्वी सक्षम प्राधिकारी, संबंधित व्यक्तीला किंवा शिक्षण संस्थेला आपले म्हणणे मांडण्याची वाजवी संधी देईल.

(२) पोट-कलम (१) अन्वये अनधिकृत संस्था किंवा अनधिकृत अध्ययनक्रम किंवा अभ्यास पाठ्यक्रम बंद करण्याचा निदेश देत असतेवेळी, सक्षम प्राधिकाऱ्यास, प्रवेशाच्या प्रयोजनार्थ घेतलेली फी व अशा अन्य रकमा किंवा आकार, ज्यांनी त्या संस्थेत अध्ययनक्रम किंवा अभ्यास पाठ्यक्रमाला प्रवेश घेतलेला असेल अशा विद्यार्थ्यांना परत करण्याचे निदेश अशा संस्थेला आणि अशा अध्ययनक्रमाचे किंवा पाठ्यक्रमाचे व्यवस्थापन करणाऱ्या प्रभारी व्यक्तींना देता येतील.

(३) तसेच, सक्षम प्राधिकारी, सर्वसामान्य लोकांनी किंवा विद्यार्थ्यांनी अशा संस्थांमध्ये किंवा अध्ययनक्रम किंवा अभ्यास पाठ्यक्रमाला प्रवेश घेणे टाळावे याकरिता म्हणून विस्तृत खप असलेल्या स्थानिक वृत्तपत्रांमध्ये आणि तसेच इलेक्ट्रॉनिक्स प्रसार माध्यमांसह त्यास योग्य वाटेल अशा अन्य माध्यमांद्वारे त्या अनधिकृत संस्थांची किंवा अध्ययनक्रम किंवा अनधिकृत अभ्यास पाठ्यक्रमांची नावे प्रसिद्ध करील किंवा प्रसिद्ध करवील.

(४) पोट-कलम (१) अन्वये अनधिकृत संस्था, अध्ययनक्रम किंवा अभ्यास पाठ्यक्रम बंद करण्याच्या आदेशाव्यतिरिक्त, सक्षम प्राधिकाऱ्यास, जी संस्था अनधिकृत आहे किंवा जी अनधिकृत अध्ययनक्रम किंवा अनधिकृत पाठ्यक्रम प्रस्तुत करते अशा संस्थेवर आणि अशा संस्थेचे व्यवस्थापन करणाऱ्या इतर कोणत्याही व्यक्तीवर एक लाख रुपयांपेक्षा कमी नसेल परंतु, पाच लाख रुपयांच्या मर्यादेपर्यंत असू शकेल इतकी शास्तीदेखील लादता येईल.

(५) सक्षम प्राधिकाऱ्यास, विहित करण्यात येतील अशा अन्य अधिकारांचा वापर करता येईल आणि अशी अन्य कार्ये पार पाडता येतील.

(६) या अधिनियमाद्वारे सक्षम प्राधिकाऱ्याचे अधिकार बजावताना आणि त्याची कर्तव्ये पार पाडताना, सक्षम प्राधिकारी, विहित करण्यात येईल अशी कार्यपद्धती अनुसरील.

अपील प्राधिकारी. ७. शासनास, राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे, या अधिनियमाच्या प्रयोजनांसाठी शासनाच्या उप सचिवांच्या दर्जापेक्षा कमी दर्जा नसलेल्या अधिकाऱ्याची अपील प्राधिकारी म्हणून नियुक्ती करता येईल आणि विभिन्न शिक्षण संस्थांसाठी, अध्ययनक्रमांसाठी किंवा अभ्यास पाठ्यक्रमांसाठी विभिन्न अधिकाऱ्यांची नियुक्ती करता येईल.

८. (१) सक्षम प्राधिकाऱ्याच्या आदेशामुळे व्यथित झालेल्या कोणत्याही व्यक्तीस किंवा शिक्षण संस्थेस, सक्षम प्राधिकाऱ्याच्या आदेशाच्या दिनांकापासून पंधरा दिवसांच्या कालावधीच्या आत, अपील प्राधिकाऱ्यापुढे अपील दाखल करता येईल : अपील.

परंतु, अपीलकर्त्यास त्याच्या नियंत्रणाबाहेरील परिस्थितीमुळे अपील दाखल करता आले नव्हते याबाबत अपील प्राधिकाऱ्याची खात्री पटल्यास, अपील प्राधिकाऱ्यास, पंधरा दिवसांचा उक्त कालावधी उलटून गेल्यानंतरही अपील दाखल करण्यात झालेला विलंब क्षमापित करता येईल.

(२) अपीलाचा निर्णय करताना, अपील प्राधिकारी, विहित करण्यात येईल अशी कार्यपद्धती अनुसरील.

(३) अपील प्राधिकाऱ्याचा अपिलावरील प्रत्येक आदेश किंवा निर्णय अंतिम असेल.

प्रकरण चार

अपराध व शास्ती

९. कलमे ३ आणि ४ यांच्या कोणत्याही तरतुदींचे उल्लंघन हे अपराध ठरेल. अपराध.

१०. (१) कलम ३ च्या पोट-कलम (१) किंवा (२) यांच्या कोणत्याही तरतुदींचे उल्लंघन करणाऱ्या कोणत्याही व्यक्तीस, दोषसिद्धीनंतर, एक वर्षापर्यंत असू शकेल इतक्या मुदतीच्या कारावासाची किंवा एक लाख रुपयांपेक्षा कमी नसेल परंतु, पाच लाख रुपयांपर्यंत असू शकेल इतक्या द्रव्यदंडाची शिक्षा होईल किंवा दोन्ही शिक्षा होतील. शिक्षा.

(२) जी व्यक्ती किंवा शिक्षण संस्था कलम ३ च्या पोट-कलम (३) च्या तरतुदींचे उल्लंघन करील अशा कोणत्याही व्यक्तीस किंवा शिक्षण संस्थेस, दोषसिद्धीनंतर, एक लाख रुपयांपेक्षा कमी नसेल परंतु, पाच लाख रुपयांपर्यंत असू शकेल इतक्या द्रव्यदंडाची शिक्षा होईल.

(३) कलम ४ च्या तरतुदींचे उल्लंघन करणाऱ्या कोणत्याही व्यक्तीस किंवा शिक्षण संस्थेस, दोषसिद्धीनंतर, पन्नास हजार रुपयांपेक्षा कमी नसेल परंतु, एक लाख रुपयांपर्यंत असू शकेल इतक्या द्रव्यदंडाची शिक्षा होईल.

११. (१) या अधिनियमाखालील अपराध एखाद्या कंपनीने केलेला असेल त्याबाबतीत, असा अपराध घडला त्यावेळी जिच्याकडे कंपनीचा प्रभार होता आणि जी, कंपनीचे कामकाज चालविण्यासाठी कंपनीस जबाबदार होती, अशी प्रत्येक व्यक्ती, तसेच ती कंपनी देखील अशा अपराधाबद्दल दोषी असल्याचे मानण्यात येईल आणि तिच्याविरूद्ध खटला भरला जाण्यास व त्यानुसार शिक्षा दिली जाण्यास ती पात्र असेल : कंपन्यांनी केलेले अपराध.

परंतु, अशा कोणत्याही व्यक्तीने असा अपराध तिच्या नकळत घडला होता किंवा असा अपराध घडू नये म्हणून तिने सर्वतोपरी प्रयत्न केले होते असे सिद्ध केल्यास, या पोट-कलमात अंतर्भूत असलेल्या कोणत्याही गोष्टीमुळे अशी कोणतीही व्यक्ती, कोणत्याही शिक्षेस पात्र ठरणार नाही.

(२) पोट-कलम (१) मध्ये काहीही अंतर्भूत असले तरी, या अधिनियमाखालील अपराध एखाद्या कंपनीने केलेला असेल, आणि तो अपराध त्या कंपनीच्या कोणत्याही संचालकाच्या, व्यवस्थापकाच्या, सचिवाच्या किंवा इतर अधिकाऱ्याच्या संमतीने अथवा मूकसंमतीने करण्यात आला आहे, किंवा त्यांनी कोणताही निष्काळजीपणा केल्यामुळे घडलेला आहे, असे सिद्ध झाले असेल त्याबाबतीत, असा संचालक, व्यवस्थापक, सचिव किंवा इतर अधिकारीदेखील अशा अपराधाबद्दल दोषी असल्याचे मानण्यात येईल आणि ते तद्नुसार कारवाई केली जाण्यास आणि शिक्षा दिली जाण्यास पात्र असतील.

स्पष्टीकरण.—या कलमाच्या प्रयोजनार्थ,—

(क) " कंपनी " याचा अर्थ, निगम निकाय, असा आहे आणि त्यामध्ये भागीदारी संस्था किंवा व्यक्तींचा अन्य संघ किंवा व्यक्तींचा निकाय मग, तो विधिसंस्थापित असो किंवा नसो यांचा समावेश होईल ; आणि

(ख) " संचालक " याचा अर्थ, भागीदारी संस्थेच्या संबंधातील त्या भागीदारी संस्थेतील भागीदार, असा आहे आणि व्यक्तींच्या कोणत्याही संघाच्या किंवा व्यक्तींच्या निकायाच्या संबंधातील अर्थ, त्याच्या व्यवहारांवर नियंत्रण ठेवणारा कोणताही सदस्य, असा आहे.

प्रकरण पाच

संकीर्ण

सक्षम प्राधिकारी व अपील प्राधिकारी यांना दिवाणी न्यायालयाचे अधिकार असणे.

१२. सक्षम प्राधिकारी व अपील प्राधिकारी यांना या अधिनियमाखालील आपली कार्ये पार पाडण्याच्या प्रयोजनांसाठी, दिवाणी प्रक्रिया संहिता, १९०८ अन्वये दिवाणी न्यायालयास, पुढील बाबींसंबंधातील दाव्याची न्यायचौकशी करताना, जे अधिकार निहित केलेले असतात तसेच अधिकार असतील :— १९०८ चा ५.

(एक) तक्रारदार, शिक्षणसंस्थांचे विद्यार्थी व प्रतिनिधी यांना समन्स पाठवणे व हजर राहण्यास भाग पाडणे आणि त्यांची शपथेवर तपासणी करणे ;

(दोन) दस्ताऐवजांचा शोध घेण्यास आणि ते सादर करण्यास फर्माविणे ;

(तीन) प्रतिज्ञापत्रांवर पुरावा स्वीकारणे ;

(चार) भारतीय साक्षीपुरावा अधिनियमाची कलमे १२३ व १२४ च्या तरतुदींना अधीन राहून, कोणत्याही कार्यालयाकडून कोणत्याही सार्वजनिक अभिलेखाची किंवा दस्तऐवजाची किंवा अशा अभिलेखाच्या किंवा दस्तऐवजाच्या प्रतीची मागणी करणे ; १८७२ चा १.

(पाच) साक्षीदारांच्या किंवा दस्तऐवजांच्या तपासणीकरिता आयोगपत्र काढणे ;

(सहा) आपल्या स्वतःच्या निर्णयांचे पुनर्विलोकन करणे ;

(सात) विहित करण्यात येईल अशी अन्य कोणतीही बाब.

शिक्षण संस्था, अध्ययनक्रम किंवा अभ्यास पाठ्यक्रम यांसाठी जाहिरात संहिता असणे.

१३. (१) प्रत्येक शिक्षण संस्था, विहित केलेल्या जाहिरातीसंबंधीच्या स्वयंनियमनाकरिता भारतीय जाहिरात परिषदेने संहितेअन्वये आवश्यक केलेली स्वयंशिस्त अनुसरील.

(२) पोट-कलम (१) च्या तरतुदींच्या सर्वसाधारणतेस बाध न येता शिक्षण संस्था, जाहिरात करताना पुढील मानकांचे अनुसरण करील :—

(एक) एखादी पदवी किंवा पदविका किंवा प्रमाणपत्र पाठ्यक्रमास कायद्यानुसार एखाद्या संस्थेची किंवा प्राधिकरणाची अधिस्वीकृती, मंजुरी, मान्यता किंवा पृष्ठांकन आवश्यक

असेल अशी पदवी किंवा पदविका किंवा प्रमाणपत्रासंबंधीच्या पाठ्यक्रमाच्या जाहिरातीमध्ये जिने अधिस्वीकृती, मान्यता, मंजुरी किंवा पृष्ठांकन दिले असेल अशा संस्थेचे किंवा प्राधिकरणाचे नाव विनिर्दिष्ट करील ;

(दोन) जाहिरात देणाऱ्या शिक्षण संस्थेच्या किंवा ज्याची जाहिरात प्रसिद्ध केली असेल अशा अध्ययनक्रमाच्या किंवा अभ्यास पाठ्यक्रमाच्या बाबतीत, ज्याच्या अधिस्वीकृतीची, मंजुरीची किंवा मान्यतेची गरज असेल अशा कोणत्याही प्राधिकरणाने अशी अधिस्वीकृती, मान्यता किंवा मंजुरी दिलेली नसेल परंतु, जिने आवश्यक त्या प्राधिकरणाकडून अशी अधिस्वीकृती, मान्यता किंवा मंजुरी प्राप्त केली असेल अशा दुसऱ्या संस्थेशी ती संस्था संलग्न असेल तेव्हा, त्या जाहिरातीमध्ये जिच्याशी ती संस्था संलग्न असेल अशा शिक्षण संस्थेचे पूर्ण नाव व ठिकाण नमूद करील ;

(तीन) वरील खंड (दोन) मध्ये वर्णन केल्याप्रमाणे, ती शिक्षण संस्था दुसऱ्या शिक्षण संस्थेशी संलग्न असेल तेव्हा, मुद्रित तसेच श्राव्य किंवा दृकश्राव्य माध्यमाद्वारे जाहिरात देणाऱ्या अशा जाहिरातीमध्ये त्या शिक्षण संस्थेचे अक्षरटाइप व बोधचिन्ह, कोणतेही असल्यास, आणि तिची चित्राकृती प्रतिमा ही, जिच्याशी ती शिक्षण संस्था संलग्न असेल त्या शिक्षण संस्थेचे जसे अक्षरटाइप व बोधचिन्ह आणि चित्राकृती प्रतिमा असेल त्याप्रमाणेच असेल ;

(चार) जाहिरात देणारी व्यक्ती, अशा जाहिरातीतील आपला दावा सिद्ध करण्यास सक्षम असल्याखेरीज, त्या शिक्षण संस्थेत किंवा अध्ययनक्रमासाठी किंवा अभ्यास पाठ्यक्रमासाठी नावनोंदणी केल्याने विद्यार्थ्याला तात्पुरती किंवा कायमस्वरूपी नोकरी मिळेल, किंवा नोकरीमध्ये पदोन्नती किंवा वेतनवाढ मिळेल आणि तत्सम लाभ मिळतील अशी वाचकाची समजूत होईल अशा प्रकारे जाहिराती प्रदर्शित करणार नाही किंवा तसे सूचित करणार नाही ;

(पाच) जाहिरात देणारी व्यक्ती, अशा जाहिरातीमध्ये केलेले दावे सिद्ध करण्यास सक्षम असल्याखेरीज, तयार केलेल्या तुकडीची (बॅच) मर्यादा, विद्यार्थ्याला मिळालेले सर्वाधिक किंवा सरासरी गुण किंवा श्रेणी व दर्जा, इतर शिक्षण संस्थांमध्ये प्रवेश मिळणे, विद्यार्थ्यांची मतप्रदर्शने, विदेशी संस्थेशी संलग्नता आणि तत्सम बाबी यासंबंधातील कोणत्याही प्रकारचा कोणताही दावा जाहिरातीमध्ये करणार नाही.

जमीन महसुलाची थकबाकी असल्याप्रमाणे शास्ती वसूल करणे.

१४. कलम ६ च्या पोट-कलम (४) अन्वये सक्षम प्राधिकाऱ्याने आकारलेली शास्ती, सक्षम प्राधिकाऱ्याला प्रदान करण्यात आली नसेल तर, ती त्यास जमीन महसुलाची थकबाकी असल्याप्रमाणे वसूल करता येईल.

प्रमाणपत्र पाठ्यक्रमांबाबतची व्यावृत्ती.

१५. कोणत्याही शिक्षण संस्थेला प्रमाणपत्र पाठ्यक्रम सुरू करता येईल :

परंतु, अशा प्रमाणपत्र पाठ्यक्रमाचे पारिभाषिक नामकरण हे, समुचित प्राधिकरणाने मान्यता दिलेल्या पाठ्यक्रमासारखे असणार नाही.

सद्भावनापूर्वक केलेल्या कृतीस संरक्षण.

१६. या अधिनियमान्वये किंवा या अधिनियमाखाली केलेला कोणताही नियम, आदेश किंवा संलेख यांअन्वये सद्भावनापूर्वक केलेल्या किंवा केल्याचे अभिप्रेत असलेल्या कोणत्याही गोष्टीबद्दल सक्षम प्राधिकाऱ्याविरुद्ध किंवा अपील प्राधिकाऱ्याविरुद्ध कोणताही दावा, खटला किंवा अन्य कायदेशीर कार्यवाही दाखल करता येणार नाही.

सक्षम प्राधिकारी, इत्यादी हे लोकसेवक असणे.

१७. या अधिनियमान्वये नियुक्त केलेला प्रत्येक सक्षम प्राधिकारी व प्रत्येक अपील प्राधिकारी हा, भारतीय दंड संहितेच्या कलम २१ च्या अर्थांतर्गत लोकसेवक असल्याचे मानण्यात येईल. १८६० चा ४५.

नियम करण्याचा अधिकार.

१८. (१) राज्य शासनास, या अधिनियमाची प्रयोजने पार पाडण्याकरिता **राजपत्रातील** अधिसूचनेद्वारे, नियम करता येतील.

(२) प्रथमच नियम केले असतील तेव्हा ती बाबखेरीज करून अन्य बाबतीत, या अधिनियमाखाली करण्यात येणारा प्रत्येक नियम पूर्व प्रसिद्धीच्या शर्तीच्या अधीन असेल.

(३) या अधिनियमाखाली केलेला प्रत्येक नियम, तो करण्यात आल्यानंतर शक्य तितक्या लवकर, राज्य विधानमंडळाचे अधिवेशन चालू असताना एकाच अधिवेशनात किंवा लागोपाठच्या दोन अधिवेशनात मिळून एकूण तीस दिवसांचा होईल इतक्या कालावधीकरिता, राज्य विधानमंडळाच्या प्रत्येक सभागृहापुढे ठेवण्यात येईल, आणि ज्या अधिवेशनात तो अशा रीतीने ठेवण्यात आला असेल ते अधिवेशन किंवा त्याच्या लगत नंतरचे अधिवेशन समाप्त होण्यापूर्वी, त्या नियमात कोणताही फेरबदल करण्यास दोन्ही सभागृहांचे एकमत होईल किंवा तो नियम करण्यात येऊ नये म्हणून दोन्ही सभागृहांचे एकमत होईल आणि तशा आशयाचा निर्णय ते **राजपत्रात** प्रसिद्ध करतील तर, अशी अधिसूचना प्रसिद्ध झाल्याच्या दिनांकापासून तो नियम अशा फेरबदल केलेल्या स्वरूपातच अंमलात येईल किंवा, यथास्थिति, अंमलात येणार नाही ; तथापि, असा कोणताही फेरबदल किंवा विलोपन यामुळे, त्या नियमान्वये पूर्वी केलेल्या किंवा करण्याचे वर्जिलेल्या कोणत्याही गोष्टीच्या विधीग्राह्यतेस बाधा येणार नाही.

हा अधिनियम अन्य कोणत्याही कायद्याला पूरक असेल--परंतु न्यूनकारी ठरणार नाही.

१९. या अधिनियमाच्या तरतुदी त्या त्या वेळी अंमलात असलेल्या अन्य कोणत्याही कायद्यांच्या तरतुदींना पूरक असतील आणि त्यांना न्यूनकारी असणार नाहीत.

अडचण दूर करण्याचा अधिकार.

२०. (१) या अधिनियमाच्या तरतुदींची अंमलबजावणी करत असताना कोणतीही अडचण उद्भवल्यास, अशी अडचण दूर करण्याच्या प्रयोजनांसाठी, राज्य शासनास, **राजपत्रात** आदेश प्रसिद्ध करून, त्याला आवश्यक व इष्ट वाटेल अशी, व या अधिनियमाच्या तरतुदींशी विसंगत नसेल अशी कोणतीही गोष्ट करता येईल ;

परंतु, या अधिनियमाच्या प्रारंभाच्या दिनांकापासून दोन वर्षांचा कालावधी समाप्त झाल्यानंतर असा कोणताही आदेश काढता येणार नाही.

(२) पोट-कलम (१) अन्वये काढण्यात आलेला कोणताही आदेश, तो काढण्यात आल्यानंतर शक्य तितक्या लवकर, राज्य विधानमंडळाच्या दोन्ही सभागृहांसमोर मांडण्यात येईल.

२०१३ चा महा. अध्या. १३.

२१. (१) महाराष्ट्र कृषि, पशु व मत्स्य विज्ञान, आरोग्य विज्ञान, उच्च, तंत्र व व्यवसाय शिक्षण यांमधील अनधिकृत संस्था व अनधिकृत अभ्यास पाठ्यक्रम (प्रतिबंध) अध्यादेश, २०१३ हा, याद्वारे, निरसित करण्यात येत आहे. ;

२०१३ चा महाराष्ट्र अध्यादेश क्रमांक १३ याचे निरसन व व्यावृत्ती.

(२) असे निरसन झाले असले तरी, उक्त अध्यादेशाद्वारे करण्यात आलेली कोणतीही कृती किंवा कार्यवाही (काढण्यात आलेली कोणतीही अधिसूचना किंवा आदेश किंवा करण्यात आलेली कोणतीही नियुक्ती यासह) ही, या अधिनियमाच्या संबंधित तरतुदींन्वये करण्यात आलेली कोणतीही कृती, कार्यवाही किंवा, यथास्थिती, करण्यात आलेली नियुक्ती असल्याचे मानण्यात येईल.

ON BEHALF OF GOVERNMENT PRINTING, STATIONERY AND PUBLICATION, PRINTED AND PUBLISHED BY SHRI PARSHURAM JAGANNATH GOSAVI, PRINTED AT GOVERNMENT CENTRAL PRESS, 21-A, NETAJI SUBHASH ROAD, CHARNI ROAD, MUMBAI 400 004 AND PUBLISHED AT DIRECTORATE OF GOVERNMENT PRINTING, STATIONERY AND PUBLICATION, 21-A, NETAJI SUBHASH ROAD, CHARNI ROAD, MUMBAI 400 004, EDITOR : SHRI PARSHURAM JAGANNATH GOSAVI.

RNI No. MAHENG /2009/35528
Reg. No. MH/MR/South-344/2011-13

सत्यमेव जयते

महाराष्ट्र शासन राजपत्र

असाधारण भाग आठ

वर्ष ५, अंक ३४(२)] बुधवार, ऑगस्ट २१, २०१३/श्रावण ३०, शके १९३५ [पृष्ठे ९, किंमत : रुपये १८.००

असाधारण क्रमांक ६१

प्राधिकृत प्रकाशन

महाराष्ट्र विधानमंडळाचे अधिनियम व राज्यपालांनी प्रख्यापित केलेले अध्यादेश व केलेले विनियम आणि विधी व न्याय विभागाकडून आलेली विधेयके (इंग्रजी अनुवाद)

In pursuance of clause (3) of article 348 of the Constitution of India, the following translation in English of the Maharashtra Unauthorized Institutions and Unauthorized Courses of Study in Agriculture, Animal and Fishery Sciences, Health Sciences, Higher, Technical and Vocational Education (Prohibition) Act, 2013 (Mah. Act No. XX of 2013), is hereby published under the authority of the Governor.

By order and in the name of the Governor of Maharashtra,

H. B. PATEL,
Secretary to Government,
Law and Judiciary Department.

MAHARASHTRA ACT No. XX OF 2013.

(First published, after having received the assent of the Governor in the "Maharashtra Government Gazette", on the 21st August 2013.

An Act to provide for prohibition of establishment of unauthorized institutions and introduction of unauthorized courses of study in Agriculture, Animal and Fishery Sciences, Health Sciences, Higher, Technical and Vocational Education in the State of Maharashtra and for matters connected therewith or incidental thereto.

WHEREAS it was expedient to provide for effectively prohibiting and dealing with persons establishing unauthorized institutions and introducing or conducting unauthorized courses of study in Agriculture, Animal and Fishery Sciences, Health Sciences, Higher, Technical and Vocational Education in the State of Maharashtra and for matters connected therewith or incidental thereto ;

AND WHEREAS both Houses of the State Legislature were not in session;

AND WHEREAS the Governor of Maharashtra was satisfied that circumstances existed which rendered it necessary for him to take immediate action to make a law, for the purposes aforesaid, and, therefore, promulgated the Maharashtra Unauthorized Institutions and Unauthorized Courses of Study in Agriculture, Animal and Fishery Sciences, Health Sciences, Higher, Technical and Vocational Education (Prohibition) Ordinance, 2013, on the 11th July 2013 ; Mah. Ord. XIII of 2013.

AND WHEREAS it is expendient to replace the said Ordinance by an Act of the State Legislature; it is hereby enacted in the Sixty-fourth Year of the Republic of India, as follows :—

CHAPTER I

PRELIMINARY

Short title and commencement.

1. (*1*) This Act may be called the Maharashtra Unauthorized Institutions and Unauthorized Courses of Study in Agriculture, Animal and Fishery Sciences, Health Sciences, Higher, Technical and Vocational Education (Prohibition) Act, 2013.

(*2*) It shall be deemed to have come into force on the 11th July 2013.

Definitions.

2. In this Act, unless the context otherwise requires,—

(*a*) "Agriculture Education" means the education relating to agriculture within the meaning of clause (*b*) of section 2 of the Maharashtra Agricultural Universities (*Krishi Vidyapeeths*) Act, 1983 and includes such other programmes or courses of study as may be declared by the Government to be the programmes or courses of study in Agriculture Education ; Mah. XLI of 1983.

(*b*) "Agricultural Educational Institution" means an Institution which offers programmes or courses of study in Agriculture Education but does not include any university established by or under any law for the time being in force ;

(*c*) "Animal and Fishery Sciences Education" means the programmes or courses of study in Animal and Fishery Sciences within the meaning of clause (*17*) of section 2 of the Maharashtra Animal and Fishery Sciences University Act, 1998, and includes such other programmes or courses of study as may be declared by the Government to be the programmes or courses of study in Animal and Fishery Sciences Education ; Mah. XVII of 1998.

(*d*) "Animal and Fishery Sciences Educational Institution" means an Institution offering programmes or courses of study in Animal and Fishery Sciences, but does not include any university established by or under any law for the time being in force ;

(*e*) "Appellate Authority" means an Appellate Authority appointed under section 7 ;

(*f*) "appropriate authority" means any authority established by or under,—

(*i*) the Indian Nursing Council Act, 1947, 48 of 1947.

(*ii*) the Dentists Act, 1948, 16 of 1948.

(*iii*) the Indian Medical Council Act, 1956, 102 of 1956.

(*iv*) Indian Medicine Central Council Act, 1970, 48 of 1970.

(*v*) the Indira Gandhi National Open University Act, 1985, 50 of 1985.

(*vi*) the All India Council for Technical Education Act, 1987, 52 of 1987.

(*vii*) the National Council for Teacher Education Act, 1993, 73 of 1993.

(*viii*) an Agricultural University constituted under the Maharashtra Agricultural Universities (*Krishi Vidyapeeths*) Act, 1983, Mah. XLI of 1983.

Mah. XX of 1989. (ix) the Yashwantrao Chavan Maharashtra Open University Act, 1989,

Mah. XXXV of 1994. (x) an university constituted under the Maharashtra Universities Act,1994,

Mah. XXXVIII of 1997. (xi) the Maharashtra State Board for Technical Education Act, 1997,

Mah. XVII of 1998. (xii) the Maharashtra Animal and Fisheries Science University Act, 1998, or

Mah. X of 1999. (xiii) Maharashtra University of Health Sciences Act, 1998,

and also includes the National Council for Vocational Training established by the Government of India, Ministry of Labour, and the Maharashtra State Board of Vocational Education established by the Government and any other officer or authority, as may be notified by the Government to be an appropriate authority in respect of any programme or course of study;

(g) "certificate course" in relation to the programmes or courses of study in Health Sciences means a programme or self-designed course of study designed by the Maharashtra University of Health Sciences established under the Maharashtra University of Health Sciences Act, 1998, and in relation to any other programme or course of study by an Educational Institution, means the programme or course the duration of which is below one year; (Mah. X of 1999.)

(h) " Competent Authority" means the Competent Authority appointed under section 5 ;

(i) "Educational Institution" means an Institution conducting programmes or courses of study in Agriculture, Animal and Fishery Sciences, Health Sciences, Higher Education, Industrial Training Institute and Industrial Training Centre, Technical Education or, as the case may be, Vocational Education;

(j) "Government" means the Government of Maharashtra ;

(k) "Health Sciences" means the programmes or courses of study or research in Health Sciences within the meaning of clause (17) of section 2 of the Maharashtra University of Health Sciences Act, 1998 and includes such other programmes or courses of study as may be declared by the Government to be the programmes or courses of study in Health Sciences ; (Mah. X of 1999.)

(l) "Health Sciences Educational Institution" means an Institution which offers programmes or courses of study in Health Sciences, but does not include any university established by or under any law for the time being in force ;

(m) "Higher Education" means programmes, courses of study or research and training in Higher Education such as Arts, Commerce, Science, Law and Management and includes such other programmes, courses of study or areas of knowledge, as the case may be, declared by the Government to be the programmes or courses of study or areas of knowledge in Higher Education ;

(n) "Higher Educational Institution" means an Institution which offers programmes or courses of study in Higher Education, but does not include any university established by or under any law for the time being in force ;

(o) "Industrial Training" means the training which generates work force as the field need of various industries;

(p) "Industrial Training Institute and Industrial Training Centre" means the Institutes or Centres which imparts Industrial Training and approved by the National Council for Vocational Training, Government of India, Ministry of Labour;

(q) "prescribed" means prescribed by rules made under this Act;

(r) "Technical Education" means the programmes or courses of study and research and training in education, such as engineering, technology, architecture, town planning, pharmacy and applied arts and crafts and includes any other programmes or courses of study as may be declared by the Government of India to be the programmes or courses of study in Technical Education;

(s) "Technical Educational Institution" means an Institution which offers programmes or courses of study or learning in Technical Education, but does not include any university established by or under any law for the time being in force ;

(t) "unauthorized course" means the programme or course of study which is not approved by the appropriate authority;

(u) "unauthorized institution" means the Educational Institution which is not approved by the appropriate authority ;

(v) "Vocational Education" means the programmes or courses of study which impart knowledge and skill development in the fields of engineering, para-Health Sciences, commerce, agriculture, fisheries, dairy and veterinary for generation of employment or self-employment and includes any other programmes or courses of study as may be declared by the Government to be the programmes or courses of study in Vocational Education ;

(w) "Vocational Educational Institution" means an Institution which offers programmes or courses of study in Vocational Education, but does not include any university established by or under any law for the time being in force.

CHAPTER II

Prohibition of Establishment of Unauthorized Institutions and Introducing Unauthorized Courses

Prohibition of establishment of unauthorized institutions and introducing unauthorized courses.

3. (1) No person shall establish or cause to be established or conduct, an Educational Institution, without prior approval of the appropriate authority.

(2) No person or an Educational Institution shall introduce or cause to be introduced or conduct a programme or course of study in Agriculture, Animal and Fishery Sciences, Health Sciences, Higher Education, Technical Education or Vocational Education, without prior approval of the appropriate authority.

(3) No person or an Educational Institution other than the Institution approved by the Yashwantrao Chavan Maharashtra Open University, constituted under the Yashwantrao Chavan Maharashtra Open University Act, 1989, shall conduct their programmes or courses of study or any study centre in the State of Maharashtra, without prior consultation with the Government.

Mah. XX of 1989.

Prohibition regarding certain advertisements.

4. No person or any Educational Institution shall publish or cause to be published, or arrange or take part in the publication or exhibition of any advertisement relating to such Educational Institution or programmes or courses of study conducted in such Educational Institution or centre which he knows or believes to be not true, intending thereby to cause or knowing it to be likely to make another person believe that the said Educational Institution or programme or course of study is approved by the appropriate authority.

CHAPTER III

AUTHORITIES

Competent Authority.

5. The Government may, by notification in the *Official Gazette*, appoint an officer holding the post not below the rank of Deputy Director to be the Competent Authority for the purposes of this Act and different officers may be appointed for different Educational Institutions and for different programmes or courses of study.

Powers and functions of Competent Authority.

6. *(1)* If the Competent Authority, on the basis of any complaint filed before him or otherwise, is satisfied that any Educational Institution is established or any programme or course of study is introduced or conducted in contravention of the provisions of sub-section *(1)* or *(2)* of section 3, he may, by order, direct the closure of such Educational Institution or programme or course of study, with immediate effect :

Provided that, the Competent Authority shall, before passing any such order, give the concerned person or Educational Institution, a reasonable opportunity of being heard.

(2) While directing the closure of unauthorized institution or unauthorized programme or course of study under sub-section *(1)*, the Competent Authority may direct the Institution and the persons in charge of the management of such Institution or programme or course, to return to the students who have taken admission therein, the fees and other sums or charges paid for the purpose of the admission.

(3) The Competent Authority shall also publish or cause to be published the names of the unauthorized institutions or programmes or courses of study in local newspapers having wide circulation and also by such other means including electronic media, as he may deem fit, so that the general public or students may avoid taking of admission in such Institutions or programmes or courses of study.

(4) In addition to the order for closure of unauthorized institutions or programmes or courses of study under sub-section *(1)*, the Competent Authority may impose upon the institution and any other person in charge of the management of such institution or programme or course of study which is an unauthorized institution or which offers unauthorized programme or course, a penalty which shall not be less than one lakh rupees but which may extend to five lakhs rupees.

(5) The Competent Authority may exercise such other powers and perform such other functions as may be prescribed.

(6) The procedure to be followed by the Competent Authority for exercising his powers and discharging his functions under the Act shall be such as may be prescribed.

Appellate Authority.

7. The Government may, by notification in the *Official Gazette*, appoint an officer not below the rank of Deputy Secretary to Government, to be the Appellate Authority for the purposes of this Act and different officers may be appointed for different Educational Institutions, programmes or courses of study.

Appeals.

8. (*1*) Any person or an Educational Institution aggrieved by an order of the Competent Authority may, within the period of fifteen days from the date of the order of the Competent Authority, prefer an appeal before the Appellate Authority :

Provided that, the Appellate Authority may condone the delay in filing the appeal beyond the said period of fifteen days, if he is satisfied that, the appellant was prevented from filing the appeal due to circumstances beyond his control.

(*2*) The procedure to be followed by the Appellate Authority in deciding the appeal shall be such as may be prescribed.

(*3*) Every order or decision of the Appellate Authority in appeal shall be final.

CHAPTER IV

OFFENCES AND PENALTIES

Offences.

9. Contravention of any of the provisions of sections 3 and 4 shall be an offence.

Punishments.

10. (*1*) Any person who contravenes the provisions of sub-section (*1*) or (*2*) of section 3 shall, on conviction, be punished with imprisonment for a term which may extend to one year or with a fine, which shall not be less than one lakh rupees but which may extend to five lakh rupees or with both.

(*2*) Any person or an Educational Institution, who contravenes the provisions of sub-section (*3*) of section 3, shall, on conviction, be punished with a fine, which shall not be less than one lakh rupees but which may extend to five lakh rupees.

(*3*) Any person or an Educational Institution who contravens the provisions of section 4, shall, on conviction, be punished with a fine, which shall not be less than fifty thousand rupees but which may extend to one lakh rupees.

Offences by companies.

11. (*1*) Where an offence under this Act has been committed by a company, every person, who, at the time when the offence was committed was in charge of, and was responsible to the company for the conduct of the business of the company, as well as the company, shall be deemed to be guilty of the offence and shall be liable to be proceeded against and punished accordingly :

Provided that, nothing contained in this sub-section shall render any such person liable to any punishment, if he proves that the offence was committed without his knowledge or that he had exercised all due diligence to prevent the commission of such offence.

(2) Notwithstanding anything contained in sub-section (*1*), where an offence under this Act has been committed by a company, and it is proved that the offence has been committed with the consent or connivance of, or is attributable to any neglect on the part of, any director, manager, secretary or other officer of the company, such director, manager, secretary or other officer shall also be deemed to be guilty of the offence and shall be liable to be proceeded and punished accordingly.

Explanation.—For the purposes of this section,—

(*a*) "company" means a body corporate and includes a firm or other association of persons or body of individuals, whether incorporated or not; and

(*b*) "Director" in relation to a firm, means a partner in the firm, and in relation to any association of persons or body of individuals, means any member controlling the affairs thereof.

CHAPTER V

MISCELLANEOUS

Competent Authority and Appellate Authority to have powers of Civil Court.

12. The Competent Authority and the Appellate Authority shall have, for the purposes of discharging their functions under this Act, the same powers as are vested in the Civil Court under the Code of Civil Procedure, 1908, while trying a suit in respect of the following matters, namely:— 5 of 1908.

(*i*) summoning and enforcing the attendance of the complainant, students and representatives of the Educational Institutions and examining them on oath ;

(*ii*) requiring the discovery and production of documents ;

(*iii*) receiving evidence on affidavits ;

(*iv*) requisitioning, subject to the provisions of sections 123 and 124 of the Indian Evidence Act, any public record or document or copy of such record or document from any office ; 1 of 1872.

(*v*) issuing commissions for the examination of witnesses or documents ;

(*vi*) reviewing their own decisions;

(*vii*) any other matter which may be prescribed.

Code for advertising of Educational Institutions or programmes or courses of study.

13. (*1*) Every Educational Institution shall follow the self-imposed discipline required under the Advertising Council of India Code for self-regulation in advertising.

(*2*) Without prejudice to the generality of the provisions of sub-section (*1*), the Educational Institutions shall, while advertising, follow the following norms :—

(*i*) an advertisement offering a degree or diploma or certificate which is required by law to be accredited, recognised, approved or endorsed by an institute or an authority shall specify the name of the institute or an authority which has accredited, recognised, approved or endorsed the course ;

(*ii*) in case the Educational Institution making the advertisement or the programme or course of study for which the advertisement is issued, is not accredited, recognised or approved by any authority from which such accreditation, recognition or approval is needed, but is affiliated to another institution which has received such accreditation, recognition or approval from the requisite authority, then the advertisement shall state the full name and location of the such Educational Institution to which it is affiliated ;

(*iii*) in case the Educational Institution is affiliated to another Educational Institution, as is described in clause (*ii*) above, then fonts and logo if any and the graphical images of the Educational Institution making the advertisement, in the print as well as audio or audio-visual-media shall be of the same size as that of the Educational Institution to which it is affiliated ;

(*iv*) the advertisement shall not state or lead the reader to believe that, the enrolment in the Educational Institution or to the programmes or courses of study will provide the student with job, temporary or permanent, or job promotions, or increase in the salary, and the like, unless the person issuing the advertisement is able to substantiate his claim in such advertisement ;

(*v*) the advertisement shall not make any claim of whatsoever, regarding the extent of the batch placed, highest or average marks or gradation and ranking obtained by a student, obtaining admissions to other educational institutions, testimonials of students, affiliation to foreign institution, and the like, unless the person making the advertisement is able to substantiate the claims made in such advertisement.

Recovery of penalty as arrear of land revenue.

14. The penalty levied by the Competent Authority under sub-section (*4*) of section 6, unless paid to the Competent Authority may be recovered as an arrear of land revenue.

Saving in respect of certificate courses.

15. Any Educational Institution may conduct a certificate course :

Provided that, the nomenclature of such course shall not be similar to the courses approved by the appropriate authority.

Protection of action taken in good faith.

16. No suit, prosecution or other legal proceedings shall lie against the Competent Authority or the Appellate Authority, for anything which is done, or intended to be done in good faith under this Act, or any rule, order or instrument made under this Act.

Competent Authority, etc., to be public servants.

17. Every Competent Authority and every Appellate Authority appointed under this Act shall be deemed to be a public servant within the meaning of section 21 of the Indian Penal Code. 45 of 1860.

Power to make rules.

18. (*1*) The State Government may, by notification in the *Official Gazette,* make rules to carry out the purposes of this Act.

(*2*) Except when the rules are made for the first time, every rule made under this Act shall be subject to the condition of previous publication.

(*3*) Every rule made under this Act shall be laid, as soon as may be, after it is made, before each House of the State Legislature, while it is in session for a total period of thirty days which may be comprised in one session or in two successive sessions, and if, before the expiry of the session in which it is so laid or the session immediately following, both Houses agree in making any modification in the rule or both Houses agree that the rule should not be made, and notify such decision in the *Official Gazette,* the rule shall, from the date of publication of such notification, have effect only in such modified form or be of no effect, as the case may be; so, however, that any such modification or annulment shall be without prejudice to the validity of anything done or omitted to be done under that rule.

Act to be in addition to and not in derogation of any other law.

19. The provisions of this Act shall be in addition to, and not in derogation of, the provisions of any other law for the time being in force.

Power to remove difficulty.

20. (*1*) If any difficulty arises in giving effect to the provisions of this Act, the State Government may, as the occasion requires, by order published in the *Official Gazette,* do anything not inconsistent with the provisions of this Act, which appears to it to be necessary and expedient for the purpose of removing the difficulty :

Provided that, no such order shall be made after expiry of a period of two years from the date of commencement of this Act.

(2) Every order made under sub-section (1) shall be laid, as soon as may be, after it is made, before each House of the State Legislature.

Mah. Ord. XIII of 2013. **21.** (1) The Maharashtra Unauthorized Institutions and Unauthorized Courses of Study in Agriculture, Animal and Fishery Sciences, Health Sciences, Higher, Technical and Vocational Education (Prohibition) Ordinance, 2013, is hereby repealed. Repeal of Mah. Ord. XIII of 2013 and saving.

(2) Notwithstanding such repeal, anything done or any action taken (including any notification or order issued, or appointment made) under the said Ordinance shall be deemed to have been done, taken or made, as the case may be, under the corresponding provisions of this Act.

ON BEHALF OF GOVERNMENT PRINTING, STATIONERY AND PUBLICATION, PRINTED AND PUBLISHED BY SHRI PARSHURAM JAGANNATH GOSAVI, PRINTED AT GOVERNMENT CENTRAL PRESS, 21-A, NETAJI SUBHASH ROAD, CHARNI ROAD, MUMBAI 400 004 AND PUBLISHED AT DIRECTORATE OF GOVERNMENT PRINTING, STATIONERY AND PUBLICATION, 21-A, NETAJI SUBHASH ROAD, CHARNI ROAD, MUMBAI 400 004, EDITOR : SHRI PARSHURAM JAGANNATH GOSAVI.

RNI No. MAHBIL /2009/37831
Reg. No. MH/MR/South-339/2011-13

सत्यमेव जयते

महाराष्ट्र शासन राजपत्र

असाधारण भाग चार—ब

वर्ष ५, अंक ९३] गुरुवार, नोव्हेंबर ७, २०१३/कार्तिक १६, शके १९३५ [पृष्ठे ४, किंमत : रुपये ९.००

असाधारण क्रमांक १५२

प्राधिकृत प्रकाशन

महाराष्ट्र शासनाने महाराष्ट्र अधिनियमांन्वये तयार केलेले
(भाग एक, एक-अ आणि एक-ल यांमध्ये प्रसिद्ध केलेले नियम व आदेश यांव्यतिरिक्त) नियम व आदेश

उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग

मंत्रालय, हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा मार्ग, मुंबई ४०० ०३२, दिनांक ७ नोव्हेंबर २०१३

अधिसूचना

महाराष्ट्र राज्यात कृषि, पशु व मत्स्य विज्ञान, आरोग्य विज्ञान, उच्च, तंत्र व व्यवसाय शिक्षण यांमधील अनधिकृत संस्था स्थापन करणे आणि अनधिकृत अभ्यास पाठ्यक्रम सुरू करणे (प्रतिबंध) अधिनियम, २०१३.

क्रमांक टीईएम. २०१३/प्र.क्र. २३२/तांशि-४.—महाराष्ट्र राज्यात कृषि, पशु व मत्स्य विज्ञान, आरोग्य विज्ञान, उच्च, तंत्र व व्यवसाय शिक्षण यांमधील अनधिकृत संस्था स्थापन करणे आणि अनधिकृत अभ्यास पाठ्यक्रम सुरू करणे (प्रतिबंध) अधिनियम, २०१३ (सन २०१३ चा महा. २०) याच्या कलम ५ द्वारे प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकाराचा वापर करून, महाराष्ट्र शासन याद्वारे सोबत जोडलेल्या अनुसूचीतील स्तंभ (२) मध्ये नमूद केलेल्या अधिकाऱ्यांना सक्षम प्राधिकारी म्हणून, स्तंभ (३) मध्ये नमूद केलेल्या शिक्षण प्राधिकरण, अभ्यासक्रमाच्या प्रयोजनासाठी अधिसूचित करीत आहे.

अनुसूची

अनुक्रमांक (१)	अधिकारी (२)	शिक्षण संस्था, अभ्यासक्रम (३)
१	संचालक, उच्च शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे	उच्च शिक्षण
२	संचालक, तंत्र शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई	तंत्र शिक्षण
३	संचालक (प्रशिक्षण/व्यवसाय शिक्षण), व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई	व्यवसाय शिक्षण

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

संजय कुमार,
शासनाचे प्रधान सचिव.

HIGHER AND TECHNICAL EDUCATION DEPARTMENT

Mantralaya Annex, Hutatma Rajguru Chowk, Madam Cama Road, Mumbai 400 032, dated the 7th November 2013

NOTIFICATION

MAHARASHTRA UNAUTHORIZED INSTITUTIONS AND UNAUTHORIZED COURSES OF STUDY IN AGRICULTURE, ANIMAL AND FISHERY SCIENCES, HEALTH SCIENCES, HIGHER, TECHNICAL AND VOCATIONAL EDUCATION (PROHIBITION) ACT, 2013.

No. TEM. 2013/CR-232/TE-4.—In exercise of the powers conferred by section 5 of the Maharashtra Unauthorized Institutions and Unauthorized Courses of Study in Agriculture, Animal and Fishery Sciences, Health Sciences, Higher, Technical and Vocational Education (Prohibition) Act, 2013 (Mah. XX of 2013), the Government of Maharashtra hereby appoints the officers mentioned in column (2) of the Schedule appended hereto to be the Competent Authorities, in respect of the Educational Institutions and the programmes or courses of study specified against each of them in column (3) of the Schedule.

Schedule

Serial No. (1)	Officer (2)	Educational Institutions, programmes or courses of study (3)
1	Director, Directorate of Higher Education, Maharashtra State, Pune.	Higher Education
2	Director, Directorate of Technical Education, Maharashtra State, Mumbai.	Technical Education
3	Director (Training / Vocational Education), Directorate of Vocational Education and Training, Maharashtra State, Mumbai.	Vocational Education

By order and in the name of the Governor of Maharashtra,

SANJAY KUMAR,
Principal Secretary to Government.

उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग

मंत्रालय, हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा मार्ग, मुंबई ४०० ०३२, दिनांक ७ नोव्हेंबर २०१३

अधिसूचना

महाराष्ट्र राज्यात कृषि, पशु व मत्स्य विज्ञान, आरोग्य विज्ञान, उच्च, तंत्र व व्यवसाय शिक्षण यांमधील अनधिकृत संस्था स्थापन करणे आणि अनधिकृत अभ्यास पाठ्यक्रम सुरू करणे (प्रतिबंध) अधिनियम, २०१३.

क्रमांक टीईएम. २०१३/प्र.क्र. २३२/तांशि-४.—महाराष्ट्र राज्यात कृषि, पशु व मत्स्य विज्ञान, आरोग्य विज्ञान, उच्च, तंत्र व व्यवसाय शिक्षण यांमधील अनधिकृत संस्था स्थापन करणे आणि अनधिकृत अभ्यास पाठ्यक्रम सुरू करणे (प्रतिबंध) अधिनियम, २०१३ (सन २०१३ चा महा. २०) याच्या कलम ७ द्वारे प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकाराचा वापर करून, महाराष्ट्र शासन याद्वारे सोबत जोडलेल्या अनुसूचीतील स्तंभ (२) मध्ये नमूद केलेल्या अधिकाऱ्यांना अपिलीय प्राधिकारी म्हणून, स्तंभ (३) मध्ये नमूद केलेल्या शिक्षण प्राधिकरण, अभ्यासक्रमाच्या प्रयोजनासाठी अधिसूचित करीत आहे.

अनुसूची

अनुक्रमांक (१)	अधिकारी (२)	शिक्षण संस्था, अभ्यासक्रम (३)
१	प्रभारी सहसचिव/उप सचिव (महाविद्यालयीन शिक्षण), उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई	उच्च शिक्षण
२	प्रभारी सहसचिव/उप सचिव (तंत्र शिक्षण), उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई	तंत्र शिक्षण
३	प्रभारी सहसचिव/उप सचिव (व्यवसाय शिक्षण), उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई	व्यवसाय शिक्षण

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

संजय कुमार,
शासनाचे प्रधान सचिव.

HIGHER AND TECHNICAL EDUCATION DEPARTMENT

Mantralaya Annex, Hutatma Rajguru Chowk, Madam Cama Road, Mumbai 400 032, dated the 7th November 2013

NOTIFICATION

MAHARASHTRA UNAUTHORIZED INSTITUTIONS AND UNAUTHORIZED COURSES OF STUDY IN AGRICULTURE, ANIMAL AND FISHERY SCIENCES, HEALTH SCIENCES, HIGHER, TECHNICAL AND VOCATIONAL EDUCATION (PROHIBITION) ACT, 2013.

No. TEM. 2013/CR-232/TE-4.—In exercise of the powers conferred by section 7 of the Maharashtra Unauthorized Institutions and Unauthorized Courses of Study in Agriculture, Animal and Fishery Sciences, Health Sciences, Higher, Technical and Vocational Education (Prohibition) Act, 2013 (Mah. XX of 2013), the Government of Maharashtra hereby appoints the officers mentioned in column (2) of the Schedule appended hereto to be the Appellate Authorities, in respect of the Educational Institutions and the programmes or courses of study specified against each of them in column (3) of the Schedule.

Schedule

Serial No. (1)	Officer (2)	Educational Institutions, programmes or courses of study (3)
1	Joint/Deputy Secretary-in-Charge of Collegiate Education, Higher and Technical Education Department, Government of Maharashtra, Mantralaya Mumbai.	Higher Education
2	Joint/Deputy Secretary-in-Charge of Technical Education, Higher and Technical Education Department, Government of Maharashtra, Mantralaya Mumbai.	Technical Education
3	Joint/Deputy Secretary-in-Charge of Vocational Education, Higher and Technical Education Department, Government of Maharashtra, Mantralaya Mumbai.	Vocational Education

By order and in the name of the Governor of Maharashtra,

SANJAY KUMAR,
Principal Secretary to Government.

ON BEHALF OF GOVERNMENT PRINTING, STATIONERY AND PUBLICATION, PRINTED AND PUBLISHED BY SHRI PARSHURAM JAGANNATH GOSAVI, PRINTED AT GOVERNMENT CENTRAL PRESS, 21-A, NETAJI SUBHASH ROAD, CHARNI ROAD, MUMBAI 400 004 AND PUBLISHED AT DIRECTORATE OF GOVERNMENT PRINTING, STATIONERY AND PUBLICATION, 21-A, NETAJI SUBHASH ROAD, CHARNI ROAD, MUMBAI 400 004, EDITOR : SHRI PARSHURAM JAGANNATH GOSAVI.

RNI No. MAHBIL /2009/37831
Reg. No. MH/MR/South-339/2011-13

सत्यमेव जयते

महाराष्ट्र शासन राजपत्र

असाधारण भाग चार–ब

वर्ष ५, अंक ९३] गुरुवार, नोव्हेंबर ७, २०१३/कार्तिक १६, शके १९३५ [पृष्ठे ४, किंमत : रुपये ९.००

असाधारण क्रमांक १५२

प्राधिकृत प्रकाशन

महाराष्ट्र शासनाने महाराष्ट्र अधिनियमांन्वये तयार केलेले
(भाग एक, एक-अ आणि एक-ल यांमध्ये प्रसिद्ध केलेले नियम व आदेश यांव्यतिरिक्त) नियम व आदेश

उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग

मंत्रालय, हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा मार्ग, मुंबई ४०० ०३२, दिनांक ७ नोव्हेंबर २०१३

अधिसूचना

महाराष्ट्र राज्यात कृषि, पशु व मत्स्य विज्ञान, आरोग्य विज्ञान, उच्च, तंत्र व व्यवसाय शिक्षण यांमधील अनधिकृत संस्था स्थापन करणे आणि अनधिकृत अभ्यास पाठ्यक्रम सुरू करणे (प्रतिबंध) अधिनियम, २०१३.

क्रमांक टीईएम. २०१३/प्र.क्र. २३२/तांशि-४.—महाराष्ट्र राज्यात कृषि, पशु व मत्स्य विज्ञान, आरोग्य विज्ञान, उच्च, तंत्र व व्यवसाय शिक्षण यांमधील अनधिकृत संस्था स्थापन करणे आणि अनधिकृत अभ्यास पाठ्यक्रम सुरू करणे (प्रतिबंध) अधिनियम, २०१३ (सन २०१३ चा महा. २०) याच्या कलम ५ द्वारे प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकाराचा वापर करून, महाराष्ट्र शासन याद्वारे सोबत जोडलेल्या अनुसूचीतील स्तंभ (२) मध्ये नमूद केलेल्या अधिकाऱ्यांना सक्षम प्राधिकारी म्हणून, स्तंभ (३) मध्ये नमूद केलेल्या शिक्षण प्राधिकरण, अभ्यासक्रमाच्या प्रयोजनासाठी अधिसूचित करीत आहे.

अनुसूची

अनुक्रमांक (१)	अधिकारी (२)	शिक्षण संस्था, अभ्यासक्रम (३)
१	संचालक, उच्च शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे	उच्च शिक्षण
२	संचालक, तंत्र शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई	तंत्र शिक्षण
३	संचालक (प्रशिक्षण/व्यवसाय शिक्षण), व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई	व्यवसाय शिक्षण

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

संजय कुमार,
शासनाचे प्रधान सचिव.

HIGHER AND TECHNICAL EDUCATION DEPARTMENT

Mantralaya Annex, Hutatma Rajguru Chowk, Madam Cama Road,
Mumbai 400 032, dated the 7th November 2013

NOTIFICATION

Maharashtra Unauthorized Institutions and Unauthorized Courses of Study in Agriculture, Animal and Fishery Sciences, Health Sciences, Higher, Technical and Vocational Education (Prohibition) Act, 2013.

No. TEM. 2013/CR-232/TE-4.—In exercise of the powers conferred by section 5 of the Maharashtra Unauthorized Institutions and Unauthorized Courses of Study in Agriculture, Animal and Fishery Sciences, Health Sciences, Higher, Technical and Vocational Education (Prohibition) Act, 2013 (Mah. XX of 2013), the Government of Maharashtra hereby appoints the officers mentioned in column (2) of the Schedule appended hereto to be the Competent Authorities, in respect of the Educational Institutions and the programmes or courses of study specified against each of them in column (3) of the Schedule.

Schedule

Serial No. (1)	Officer (2)	Educational Institutions, programmes or courses of study (3)
1	Director, Directorate of Higher Education, Maharashtra State, Pune.	Higher Education
2	Director, Directorate of Technical Education, Maharashtra State, Mumbai.	Technical Education
3	Director (Training / Vocational Education), Directorate of Vocational Education and Training, Maharashtra State, Mumbai.	Vocational Education

By order and in the name of the Governor of Maharashtra,

SANJAY KUMAR,
Principal Secretary to Government.

उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग

मंत्रालय, हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा मार्ग, मुंबई ४०० ०३२, दिनांक ७ नोव्हेंबर २०१३

अधिसूचना

महाराष्ट्र राज्यात कृषि, पशु व मत्स्य विज्ञान, आरोग्य विज्ञान, उच्च, तंत्र व व्यवसाय शिक्षण यांमधील अनधिकृत संस्था स्थापन करणे आणि अनधिकृत अभ्यास पाठ्यक्रम सुरू करणे (प्रतिबंध) अधिनियम, २०१३.

क्रमांक टीईएम. २०१३/प्र.क्र. २३२/तांशि-४.—महाराष्ट्र राज्यात कृषि, पशु व मत्स्य विज्ञान, आरोग्य विज्ञान, उच्च, तंत्र व व्यवसाय शिक्षण यांमधील अनधिकृत संस्था स्थापन करणे आणि अनधिकृत अभ्यास पाठ्यक्रम सुरू करणे (प्रतिबंध) अधिनियम, २०१३ (सन २०१३ चा महा. २०) याच्या कलम ७ द्वारे प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकाराचा वापर करून, महाराष्ट्र शासन याद्वारे सोबत जोडलेल्या अनुसूचीतील स्तंभ (२) मध्ये नमूद केलेल्या अधिकाऱ्यांना अपिलीय प्राधिकारी म्हणून, स्तंभ (३) मध्ये नमूद केलेल्या शिक्षण प्राधिकरण, अभ्यासक्रमाच्या प्रयोजनासाठी अधिसूचित करीत आहे.

अनुसूची

अनुक्रमांक (१)	अधिकारी (२)	शिक्षण संस्था, अभ्यासक्रम (३)
१	प्रभारी सहसचिव/उप सचिव (महाविद्यालयीन शिक्षण), उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई	उच्च शिक्षण
२	प्रभारी सहसचिव/उप सचिव (तंत्र शिक्षण), उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई	तंत्र शिक्षण
३	प्रभारी सहसचिव/उप सचिव (व्यवसाय शिक्षण), उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई	व्यवसाय शिक्षण

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

संजय कुमार,
शासनाचे प्रधान सचिव.

HIGHER AND TECHNICAL EDUCATION DEPARTMENT

Mantralaya Annex, Hutatma Rajguru Chowk, Madam Cama Road, Mumbai 400 032, dated the 7th November 2013

NOTIFICATION

MAHARASHTRA UNAUTHORIZED INSTITUTIONS AND UNAUTHORIZED COURSES OF STUDY IN AGRICULTURE, ANIMAL AND FISHERY SCIENCES, HEALTH SCIENCES, HIGHER, TECHNICAL AND VOCATIONAL EDUCATION (PROHIBITION) ACT, 2013.

No. TEM. 2013/CR-232/TE-4.—In exercise of the powers conferred by section 7 of the Maharashtra Unauthorized Institutions and Unauthorized Courses of Study in Agriculture, Animal and Fishery Sciences, Health Sciences, Higher, Technical and Vocational Education (Prohibition) Act, 2013 (Mah. XX of 2013), the Government of Maharashtra hereby appoints the officers mentioned in column (2) of the Schedule appended hereto to be the Appellate Authorities, in respect of the Educational Institutions and the programmes or courses of study specified against each of them in column (3) of the Schedule.

Schedule

Serial No. (1)	Officer (2)	Educational Institutions, programmes or courses of study (3)
1	Joint/Deputy Secretary-in-Charge of Collegiate Education, Higher and Technical Education Department, Government of Maharashtra, Mantralaya Mumbai.	Higher Education
2	Joint/Deputy Secretary-in-Charge of Technical Education, Higher and Technical Education Department, Government of Maharashtra, Mantralaya Mumbai.	Technical Education
3	Joint/Deputy Secretary-in-Charge of Vocational Education, Higher and Technical Education Department, Government of Maharashtra, Mantralaya Mumbai.	Vocational Education

By order and in the name of the Governor of Maharashtra,

SANJAY KUMAR,
Principal Secretary to Government.

ON BEHALF OF GOVERNMENT PRINTING, STATIONERY AND PUBLICATION, PRINTED AND PUBLISHED BY SHRI PARSHURAM JAGANNATH GOSAVI, PRINTED AT GOVERNMENT CENTRAL PRESS, 21-A, NETAJI SUBHASH ROAD, CHARNI ROAD, MUMBAI 400 004 AND PUBLISHED AT DIRECTORATE OF GOVERNMENT PRINTING, STATIONERY AND PUBLICATION, 21-A, NETAJI SUBHASH ROAD, CHARNI ROAD, MUMBAI 400 004, EDITOR : SHRI PARSHURAM JAGANNATH GOSAVI.

RNI No. MAHBIL /2009/37831
Reg. No. MH/MR/South-339/2011-13

सत्यमेव जयते

महाराष्ट्र शासन राजपत्र

असाधारण भाग चार–ब

वर्ष ५, अंक ९३] गुरुवार, नोव्हेंबर ७, २०१३/कार्तिक १६, शके १९३५ [पृष्ठे ४, किंमत : रुपये ९.००

असाधारण क्रमांक १५२

प्राधिकृत प्रकाशन

महाराष्ट्र शासनाने महाराष्ट्र अधिनियमांन्वये तयार केलेले
(भाग एक, एक-अ आणि एक-ल यांमध्ये प्रसिद्ध केलेले नियम व आदेश यांव्यतिरिक्त) नियम व आदेश

उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग

मंत्रालय, हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा मार्ग, मुंबई ४०० ०३२, दिनांक ७ नोव्हेंबर २०१३

अधिसूचना

महाराष्ट्र राज्यात कृषि, पशु व मत्स्य विज्ञान, आरोग्य विज्ञान, उच्च, तंत्र व व्यवसाय शिक्षण यांमधील अनधिकृत संस्था स्थापन करणे आणि अनधिकृत अभ्यास पाठ्यक्रम सुरू करणे (प्रतिबंध) अधिनियम, २०१३.

क्रमांक टीईएम. २०१३/प्र.क्र. २३२/तांशि-४.—महाराष्ट्र राज्यात कृषि, पशु व मत्स्य विज्ञान, आरोग्य विज्ञान, उच्च, तंत्र व व्यवसाय शिक्षण यांमधील अनधिकृत संस्था स्थापन करणे आणि अनधिकृत अभ्यास पाठ्यक्रम सुरू करणे (प्रतिबंध) अधिनियम, २०१३ (सन २०१३ चा महा. २०) याच्या कलम ५ द्वारे प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकाराचा वापर करून, महाराष्ट्र शासन याद्वारे सोबत जोडलेल्या अनुसूचीतील स्तंभ (२) मध्ये नमूद केलेल्या अधिकाऱ्यांना सक्षम प्राधिकारी म्हणून, स्तंभ (३) मध्ये नमूद केलेल्या शिक्षण प्राधिकरण, अभ्यासक्रमाच्या प्रयोजनासाठी अधिसूचित करीत आहे.

अनुसूची

अनुक्रमांक (१)	अधिकारी (२)	शिक्षण संस्था, अभ्यासक्रम (३)
१	संचालक, उच्च शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे	उच्च शिक्षण
२	संचालक, तंत्र शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई	तंत्र शिक्षण
३	संचालक (प्रशिक्षण/व्यवसाय शिक्षण), व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई	व्यवसाय शिक्षण

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

संजय कुमार,
शासनाचे प्रधान सचिव.

HIGHER AND TECHNICAL EDUCATION DEPARTMENT

Mantralaya Annex, Hutatma Rajguru Chowk, Madam Cama Road, Mumbai 400 032, dated the 7th November 2013

NOTIFICATION

MAHARASHTRA UNAUTHORIZED INSTITUTIONS AND UNAUTHORIZED COURSES OF STUDY IN AGRICULTURE, ANIMAL AND FISHERY SCIENCES, HEALTH SCIENCES, HIGHER, TECHNICAL AND VOCATIONAL EDUCATION (PROHIBITION) ACT, 2013.

No. TEM. 2013/CR-232/TE-4.—In exercise of the powers conferred by section 5 of the Maharashtra Unauthorized Institutions and Unauthorized Courses of Study in Agriculture, Animal and Fishery Sciences, Health Sciences, Higher, Technical and Vocational Education (Prohibition) Act, 2013 (Mah. XX of 2013), the Government of Maharashtra hereby appoints the officers mentioned in column (2) of the Schedule appended hereto to be the Competent Authorities, in respect of the Educational Institutions and the programmes or courses of study specified against each of them in column (3) of the Schedule.

Schedule

Serial No. (1)	Officer (2)	Educational Institutions, programmes or courses of study (3)
1	Director, Directorate of Higher Education, Maharashtra State, Pune.	Higher Education
2	Director, Directorate of Technical Education, Maharashtra State, Mumbai.	Technical Education
3	Director (Training / Vocational Education), Directorate of Vocational Education and Training, Maharashtra State, Mumbai.	Vocational Education

By order and in the name of the Governor of Maharashtra,

SANJAY KUMAR,
Principal Secretary to Government.

उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग

मंत्रालय, हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा मार्ग, मुंबई ४०० ०३२, दिनांक ७ नोव्हेंबर २०१३

अधिसूचना

महाराष्ट्र राज्यात कृषि, पशु व मत्स्य विज्ञान, आरोग्य विज्ञान, उच्च, तंत्र व व्यवसाय शिक्षण यांमधील अनधिकृत संस्था स्थापन करणे आणि अनधिकृत अभ्यास पाठ्यक्रम सुरू करणे (प्रतिबंध) अधिनियम, २०१३.

क्रमांक टीईएम. २०१३/प्र.क्र. २३२/तांशि-४.—महाराष्ट्र राज्यात कृषि, पशु व मत्स्य विज्ञान, आरोग्य विज्ञान, उच्च, तंत्र व व्यवसाय शिक्षण यांमधील अनधिकृत संस्था स्थापन करणे आणि अनधिकृत अभ्यास पाठ्यक्रम सुरू करणे (प्रतिबंध) अधिनियम, २०१३ (सन २०१३ चा महा. २०) याच्या कलम ७ द्वारे प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकाराचा वापर करून, महाराष्ट्र शासन याद्वारे सोबत जोडलेल्या अनुसूचीतील स्तंभ (२) मध्ये नमूद केलेल्या अधिकाऱ्यांना अपिलीय प्राधिकारी म्हणून, स्तंभ (३) मध्ये नमूद केलेल्या शिक्षण प्राधिकरण, अभ्यासक्रमाच्या प्रयोजनासाठी अधिसूचित करीत आहे.

अनुसूची

अनुक्रमांक (१)	अधिकारी (२)	शिक्षण संस्था, अभ्यासक्रम (३)
१	प्रभारी सहसचिव/उप सचिव (महाविद्यालयीन शिक्षण), उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई	उच्च शिक्षण
२	प्रभारी सहसचिव/उप सचिव (तंत्र शिक्षण), उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई	तंत्र शिक्षण
३	प्रभारी सहसचिव/उप सचिव (व्यवसाय शिक्षण), उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई	व्यवसाय शिक्षण

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

संजय कुमार,
शासनाचे प्रधान सचिव.

HIGHER AND TECHNICAL EDUCATION DEPARTMENT

Mantralaya Annex, Hutatma Rajguru Chowk, Madam Cama Road,
Mumbai 400 032, dated the 7th November 2013

NOTIFICATION

MAHARASHTRA UNAUTHORIZED INSTITUTIONS AND UNAUTHORIZED COURSES OF STUDY IN AGRICULTURE, ANIMAL AND FISHERY SCIENCES, HEALTH SCIENCES, HIGHER, TECHNICAL AND VOCATIONAL EDUCATION (PROHIBITION) ACT, 2013.

No. TEM. 2013/CR-232/TE-4.—In exercise of the powers conferred by section 7 of the Maharashtra Unauthorized Institutions and Unauthorized Courses of Study in Agriculture, Animal and Fishery Sciences, Health Sciences, Higher, Technical and Vocational Education (Prohibition) Act, 2013 (Mah. XX of 2013), the Government of Maharashtra hereby appoints the officers mentioned in column (2) of the Schedule appended hereto to be the Appellate Authorities, in respect of the Educational Institutions and the programmes or courses of study specified against each of them in column (3) of the Schedule.

Schedule

Serial No. (1)	Officer (2)	Educational Institutions, programmes or courses of study (3)
1	Joint/Deputy Secretary-in-Charge of Collegiate Education, Higher and Technical Education Department, Government of Maharashtra, Mantralaya Mumbai.	Higher Education
2	Joint/Deputy Secretary-in-Charge of Technical Education, Higher and Technical Education Department, Government of Maharashtra, Mantralaya Mumbai.	Technical Education
3	Joint/Deputy Secretary-in-Charge of Vocational Education, Higher and Technical Education Department, Government of Maharashtra, Mantralaya Mumbai.	Vocational Education

By order and in the name of the Governor of Maharashtra,

SANJAY KUMAR,
Principal Secretary to Government.

ON BEHALF OF GOVERNMENT PRINTING, STATIONERY AND PUBLICATION, PRINTED AND PUBLISHED BY SHRI PARSHURAM JAGANNATH GOSAVI, PRINTED AT GOVERNMENT CENTRAL PRESS, 21-A, NETAJI SUBHASH ROAD, CHARNI ROAD, MUMBAI 400 004 AND PUBLISHED AT DIRECTORATE OF GOVERNMENT PRINTING, STATIONERY AND PUBLICATION, 21-A, NETAJI SUBHASH ROAD, CHARNI ROAD, MUMBAI 400 004, EDITOR : SHRI PARSHURAM JAGANNATH GOSAVI.